

Bionika

a jak ji využít

Kryštof Synek

Čím se zabývá bionika?

Propojení **Biologie a techniky**

Příroda –

obrovské množství

multifunkčních materiálů

elegantních řešení

obří schopnost adaptace

má výhodu evoluce a přirozeného výběru (miliardy let)

Bionika –

aplikuje principy vyvinuté přírodou v technice

přírodu nekopíruje

Biomimetika – zkoumá přírodní principy a jak se dají využít

Dějiny a první vynálezy

Leonardo da Vinci (15. století)

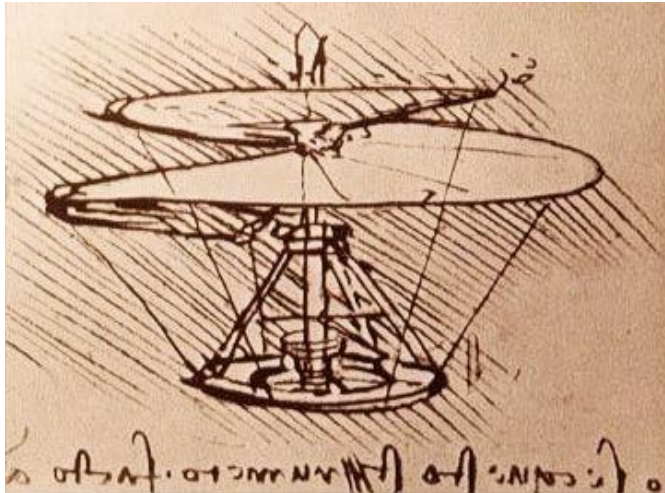
Létající stroje (ptáci, netopýři, plody tollice vojtěšky)

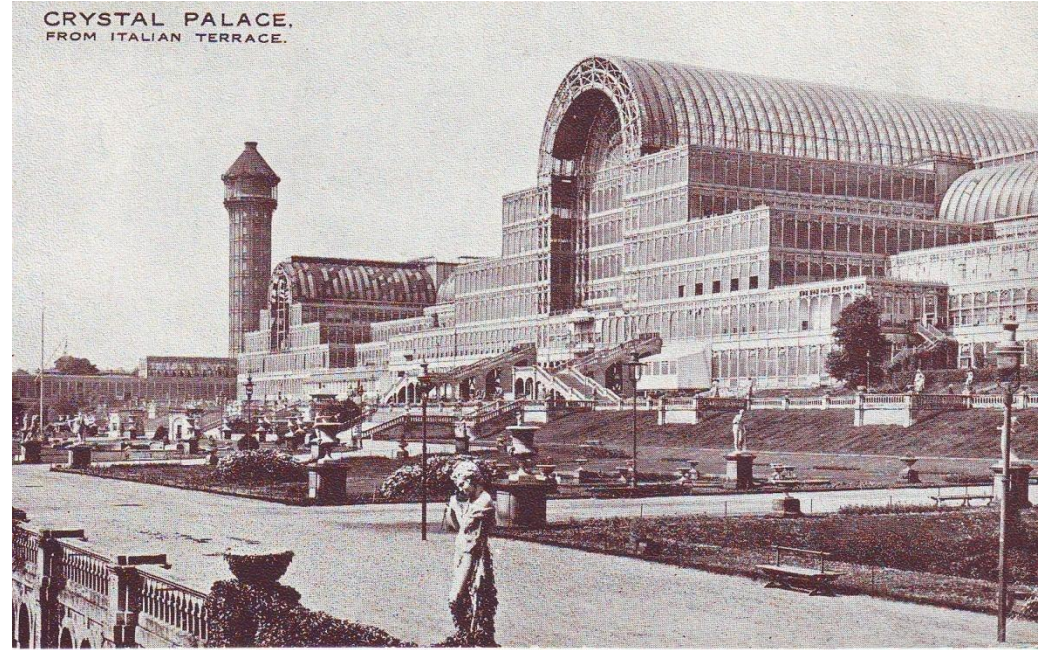
Mathew Baker (16. století)

Trup lodi – obratnější (hlava tresky, ocas makrely)

Joseph Paxton (19. století)

Křišťálový palác (list viktorie královské)

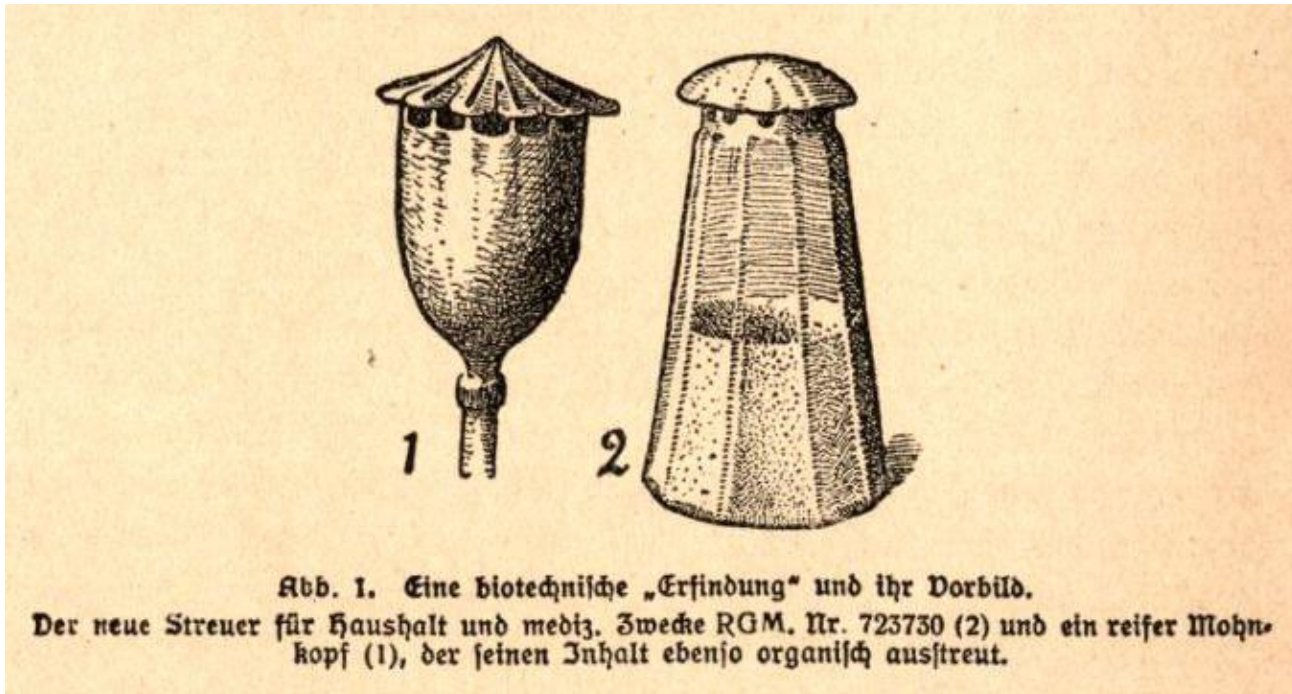

Abb. 1. Eine biotechnische „Erfindung“ und ihr Vorbild.
Der neue Streuer für Haushalt und mediz. Zwecke RGM. Nr. 723730 (2) und ein reifer Mohnkopf (1), der seinen Inhalt ebenso organisch austreut.

Dějiny a další vynálezy

Michael Kelly (19. století)

ostnatý drát (trnitý keř maklura)

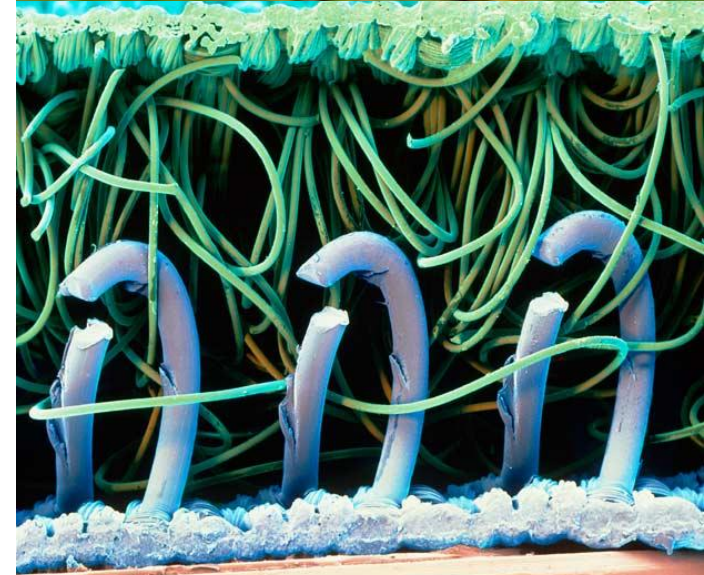
Raoul H. Francé (19./20. století)

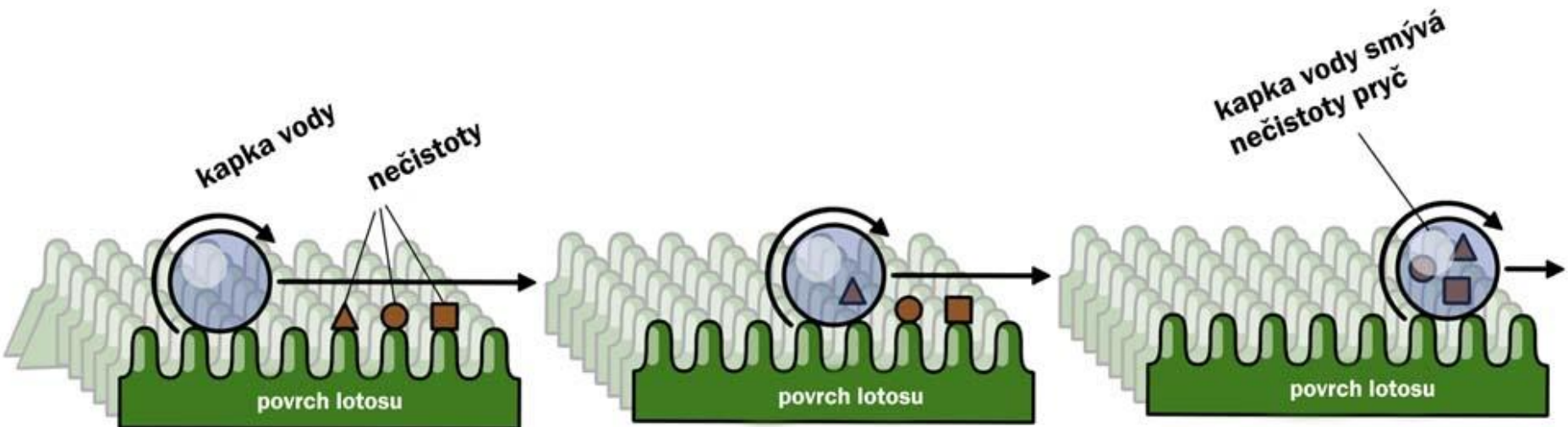
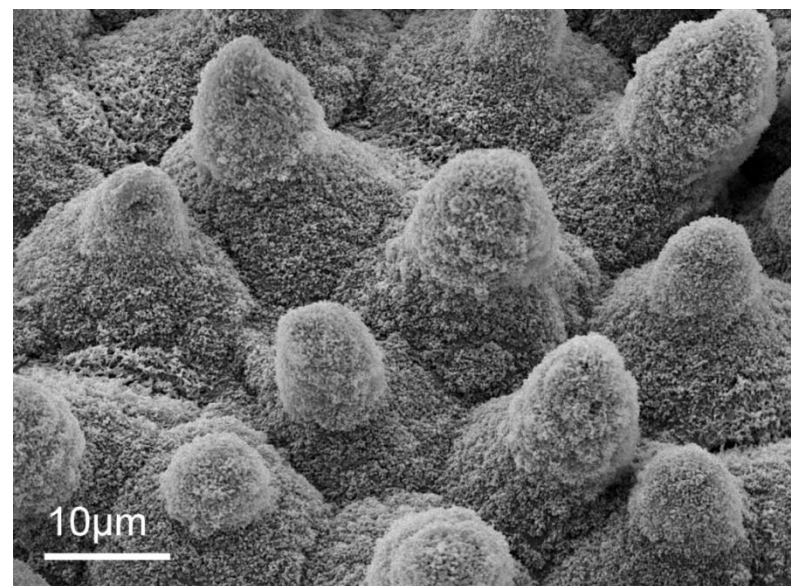
Slánka (makovice)

„Biotechnika je vrcholem techniky.“

George de Mestral (1951)

Suchý zip (háčky plodů lopuchu)

Speciální povrchy

Lotosový samočisticí efekt (popis 1977, aplikace 1998)

Wilhelm Barthlott

důvod: lotos se chrání před spory hub

princip: nesmáčivé látky + nehladká struktura

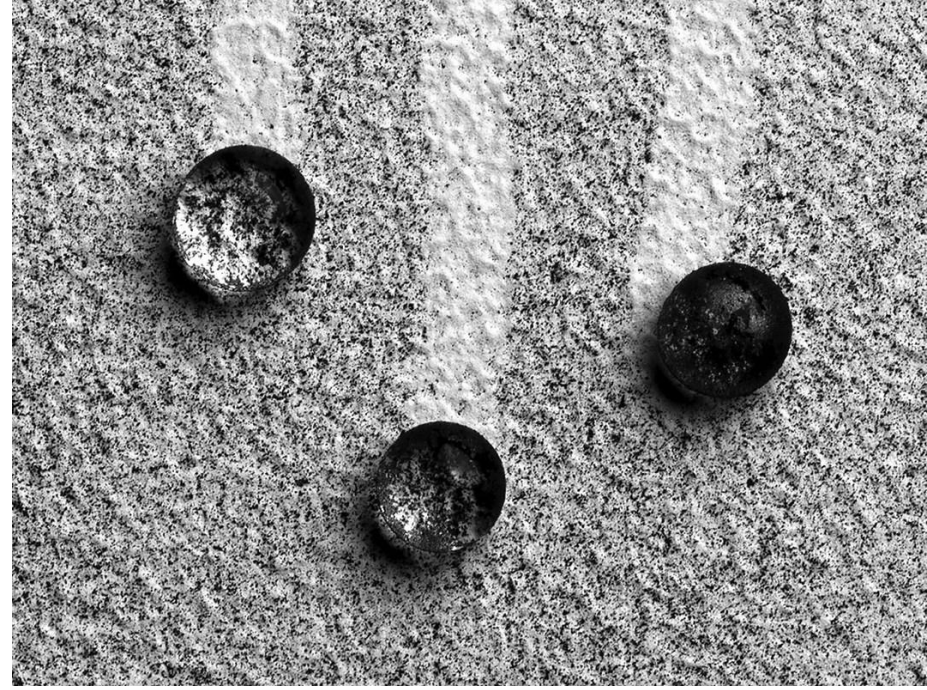
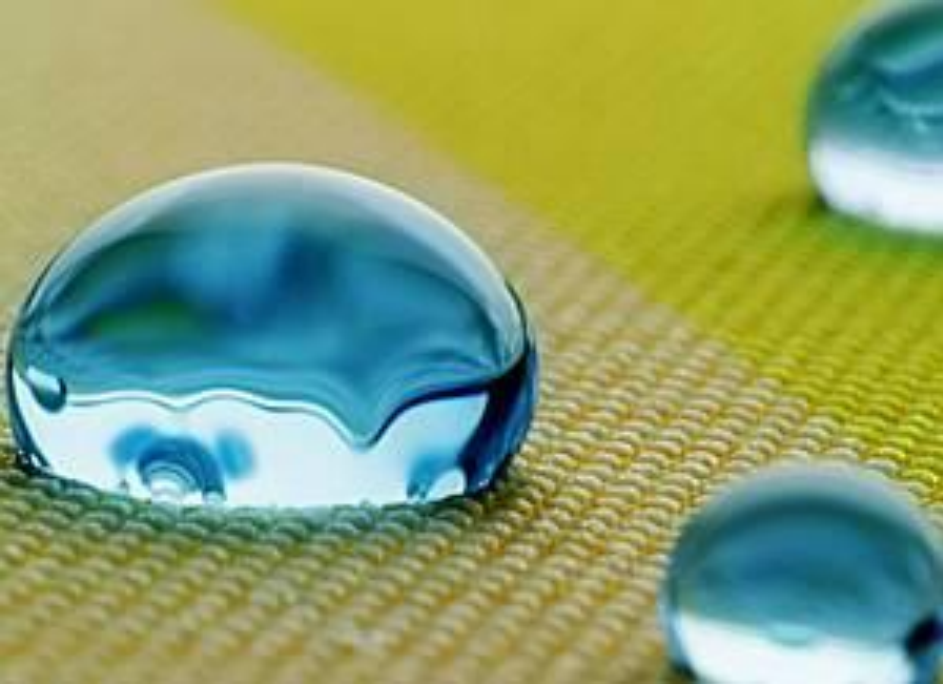
spousta rostlin: láčkovka, zelí, dub, konvalinka, netřesk
motýli

Aplikace: neušpinitelné oblečení, samočisticí fasády,
nelepicí fólie

K vylepšení: náchylnost k otěru (u rostlin regenerace)

BASF Mincor TXTT, Lotusan

Speciální povrchy

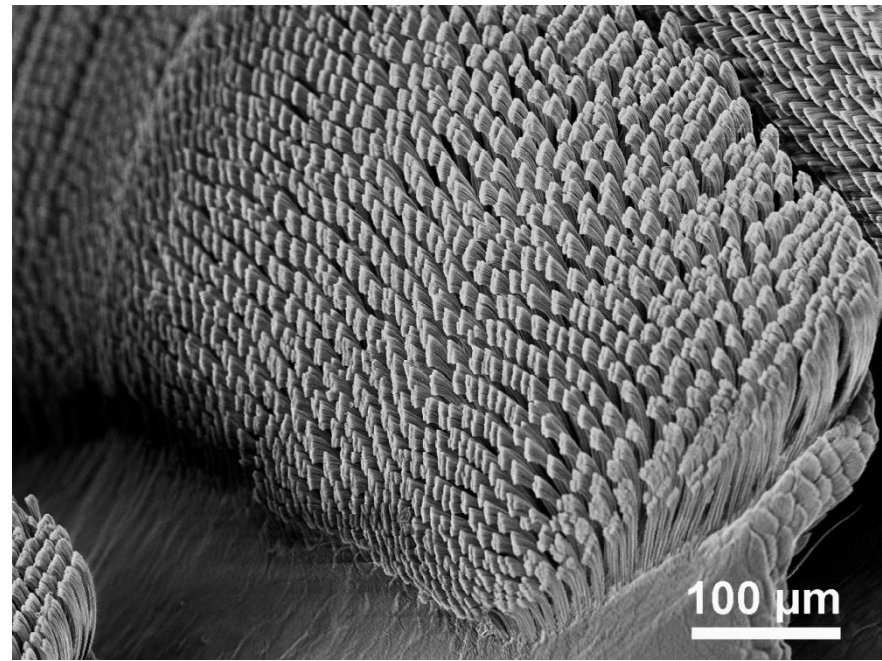
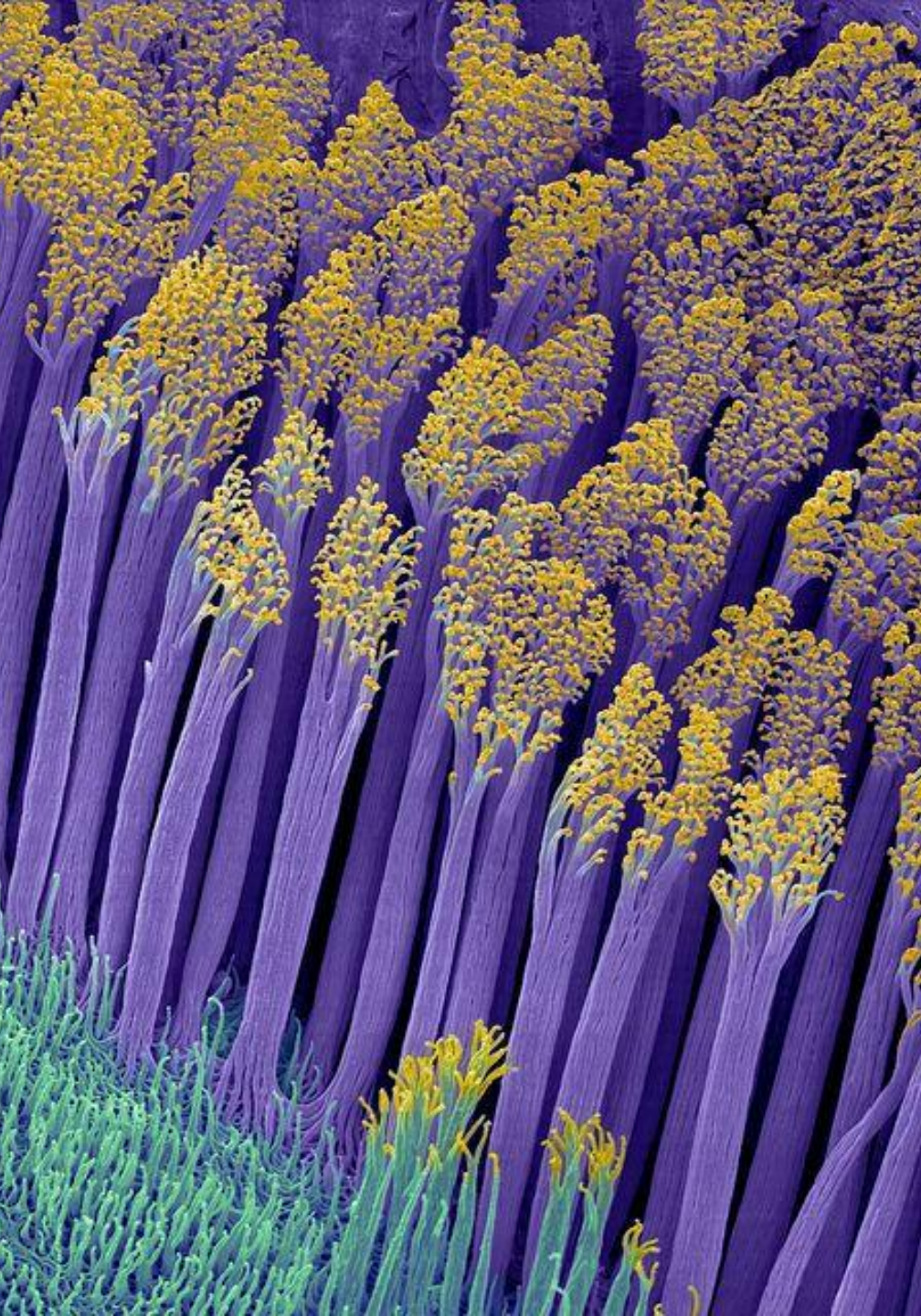
Proměnlivě prodyšné povrchy (šišky borovic)

důvod: snaha rozšířit semena co nejdál (nesmí pršet)

princip: změna struktury v závislosti na vlhkosti a teplotě

Aplikace: oblečení, které je prodyšné při tělesné aktivitě, při klidu odděluje vnitřní a vnější klima

Speciální povrchy

Přilnavé povrchy (tlapky mouchy, pavouků, gekona, přísavky chobotnic)

důvod: možnost pohybovat a udržet se téměř kdekoli

princip: vlásky s lalůčky → přiblížení atomů na kratší vzdálenosti → projev meziatomárních sil ve větší míře (nejsou to podtlakové přísavky)

Aplikace: nelepené spoje, použití možné i ve vakuu

Superlepenka GeckSkin

Speciální povrchy

Povrchy s nízkým odporem

Delfíní kůže

Rybí sliz

Listy nepukalky

Žraločí šupiny

Povrch scinků

Speciální povrchy

Povrchy s nízkým odporem

Delfíní kůže

důvod: snadnější pohyb ve vodě

princip: předcházení vzniku turbulentních proudů díky poddajné pružné kůži

Rybí sliz

důvod: snadnější pohyb ve vodě

princip: tekutina přilne k tělu, vznik méně vírů

Salviniový (nepukalkový) efekt (plovoucí kapradina nepukalka)

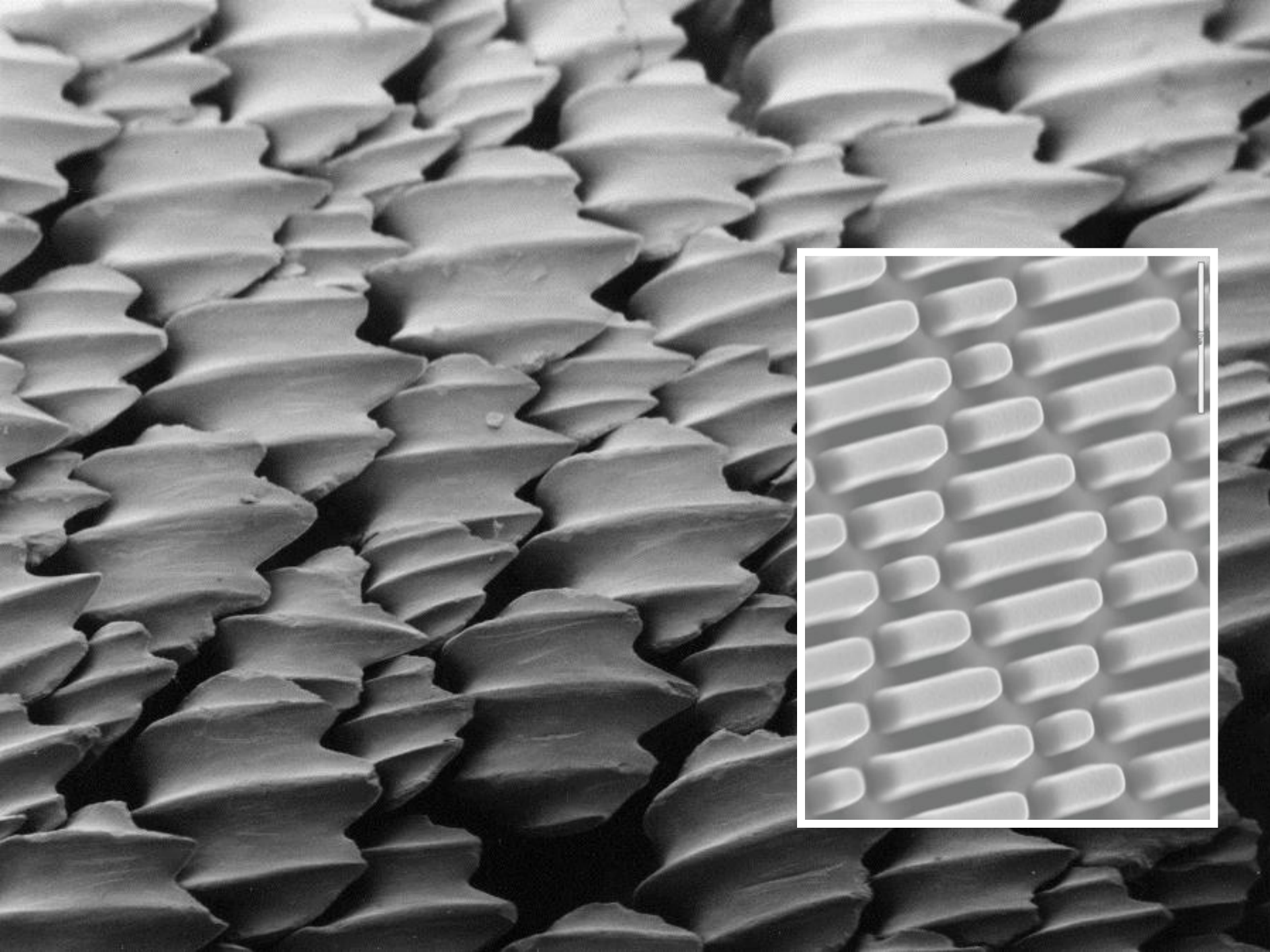
důvod: plování na hladině

princip: zadržování vrstvy vzduchu díky částečně hydrofobním a částečně hydrofilním povrchovým strukturám

využití: snížení tření ve vodě díky vrstvě vzduchu

Aplikace: potahy na ponorky a lodě

Speciální povrchy

Povrch žraločích šupin (380 milionů let)

I. **důvod:** při rychlém pohybu plave s nižším třením, rychlost a menší energetické výdaje

I. **princip:** šupiny s drážkami ve směru pohybu – vznik vodních vírů fungujících jako kuličkové ložisko (**hladké → větší odpor!**)

Aplikace: plavecké obleky, potahy na letadla, ponorky i lodě

+ II. **důvod:** na drsných šupinách se nevytvoří kolonie parazitů

II. **princip:** podobný jako lotosový efekt

Aplikace: potahy na ponorky a lodě, i pro lékařství: povrchy na nichž se neudrží bakterie → nevytvoří si odolnost

Sharklet™

Letectví

Otto Lilienthal (19. století)

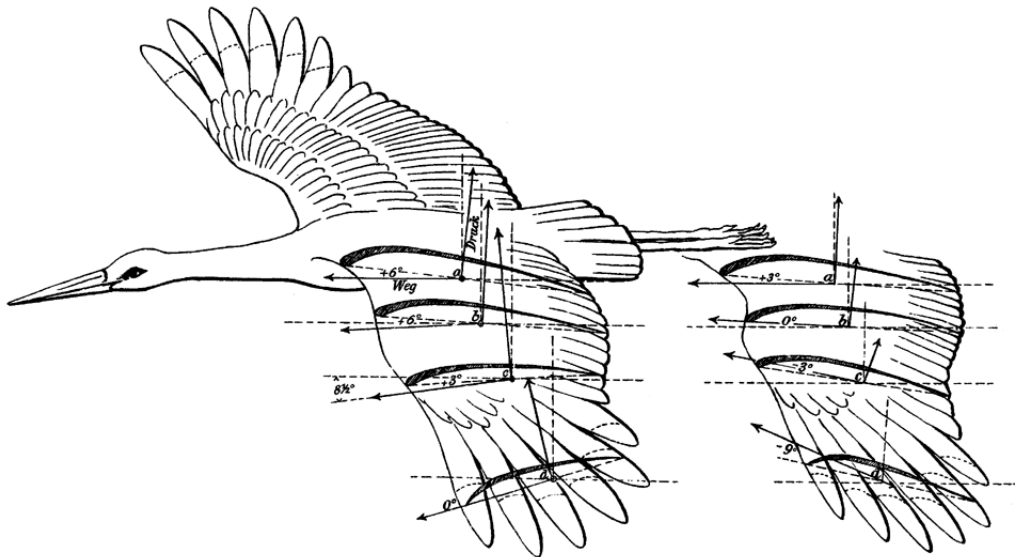
Kluzáky (profil čapího křídla)

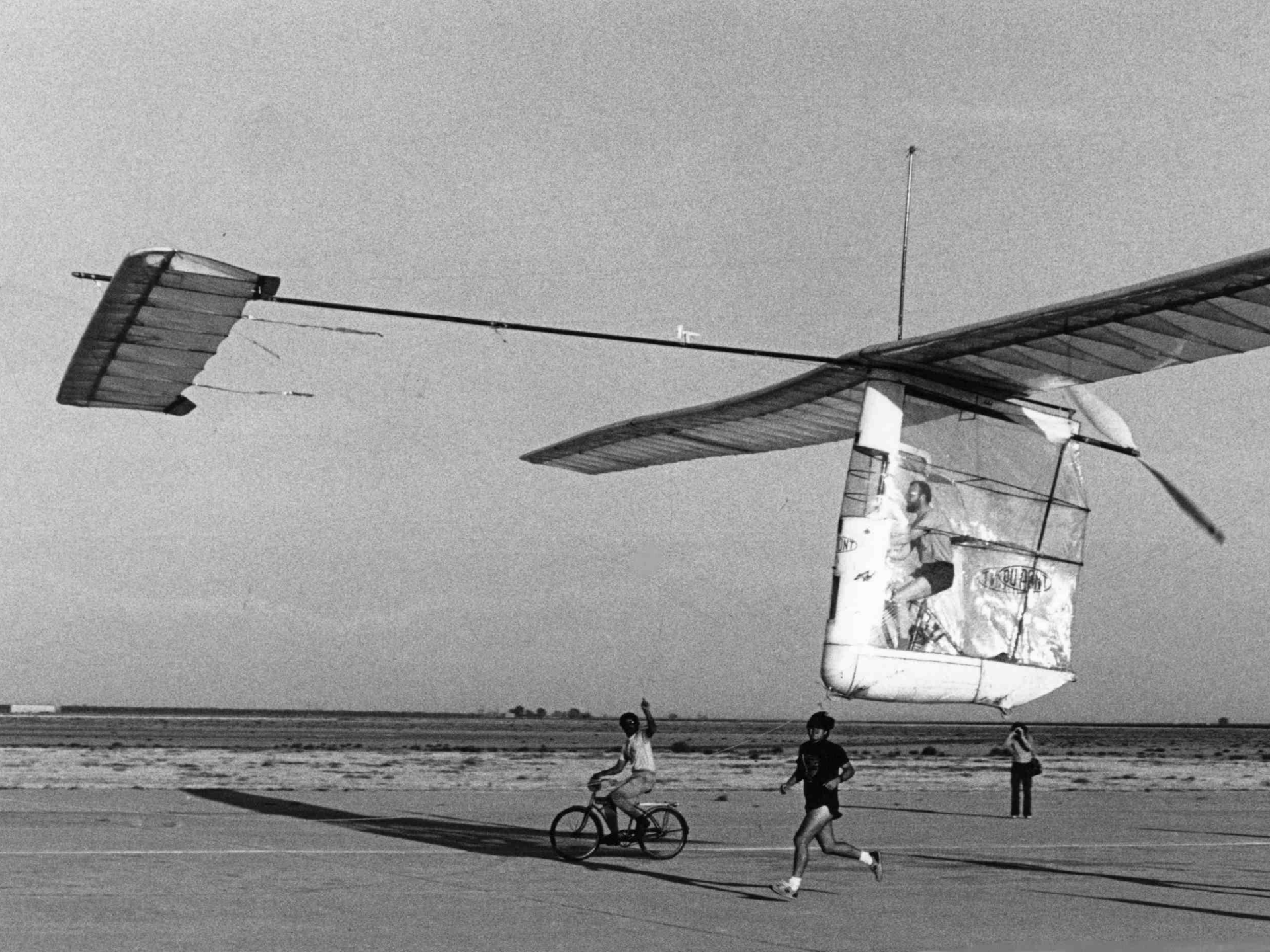
problém se stabilitou → nutný ocas → směrovka

Paul B. MacCready (1979)

Létající kolo na lidský pohon Gossamer Albatross

+ cvklista Bryan Allen přelet kanálu La Manche za 2 hod

Letectví

Smyčková křídla a vrtule (roztažné letky dravců)

důvod: zvýšení stability a efektivity letu díky předcházení vzniku okrajových vírů a snížení odporu

princip: rozdělení křídla na pohyblivé přizpůsobivé letky

+ **další vývoj:** křídlo není poddajné → **trik:** smyčka

Aplikace: snížení odporu křídel a vrtulí letadel, lodních šroubů, větrných elektráren

Lehké a pevné konstrukce

Stavba stromů, skořápek a kostí

důvod: šetření materiálem a energií, odolnost

princip: rovnoměrné rozložení napětí, tam kde je velké, přidat materiál, tam kde malé ubrat

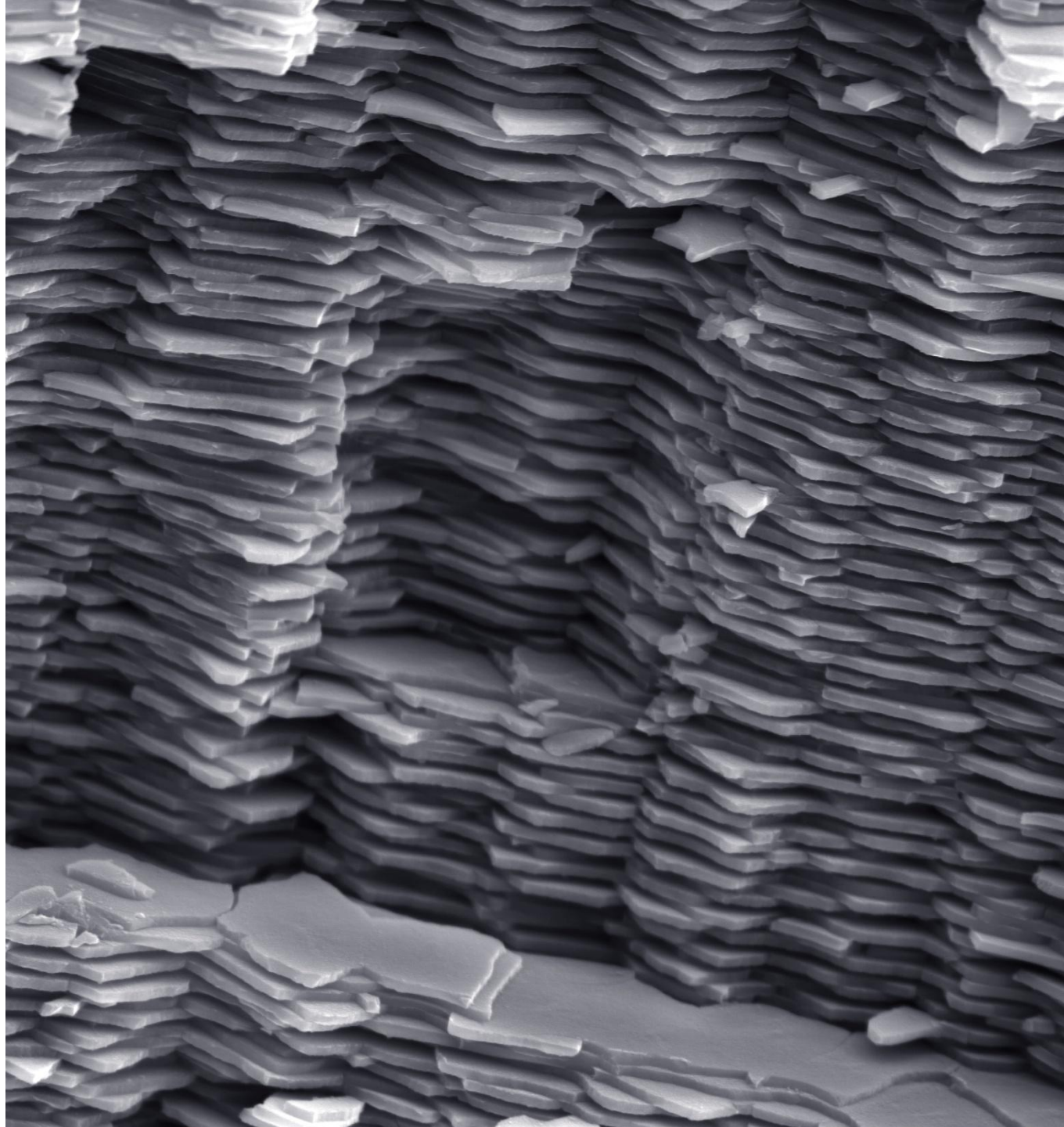
Aplikace: CAO – Computer Aided Optimalization

+ SKO – Soft Kill Option

Počítačové upravování a optimalizování účinnosti dílů

70 kg / automobil (jednotlivé díly i 1/3 hmotnosti)

Lehké a pevné konstrukce

Kompozitní materiály

důvod: šetření materiálem a energií, odolnost

princip: synergický efekt – vlastnosti složeného materiálu jsou výrazně lepší než vlastnosti každé složky zvlášť

například: destičky z pevného a křehkého materiálu spojené měkkým a poddajným

Perleť: vápenec + chitin a bílkoviny (5%), 3000x pevnější

Loděnka (550 milionů let)

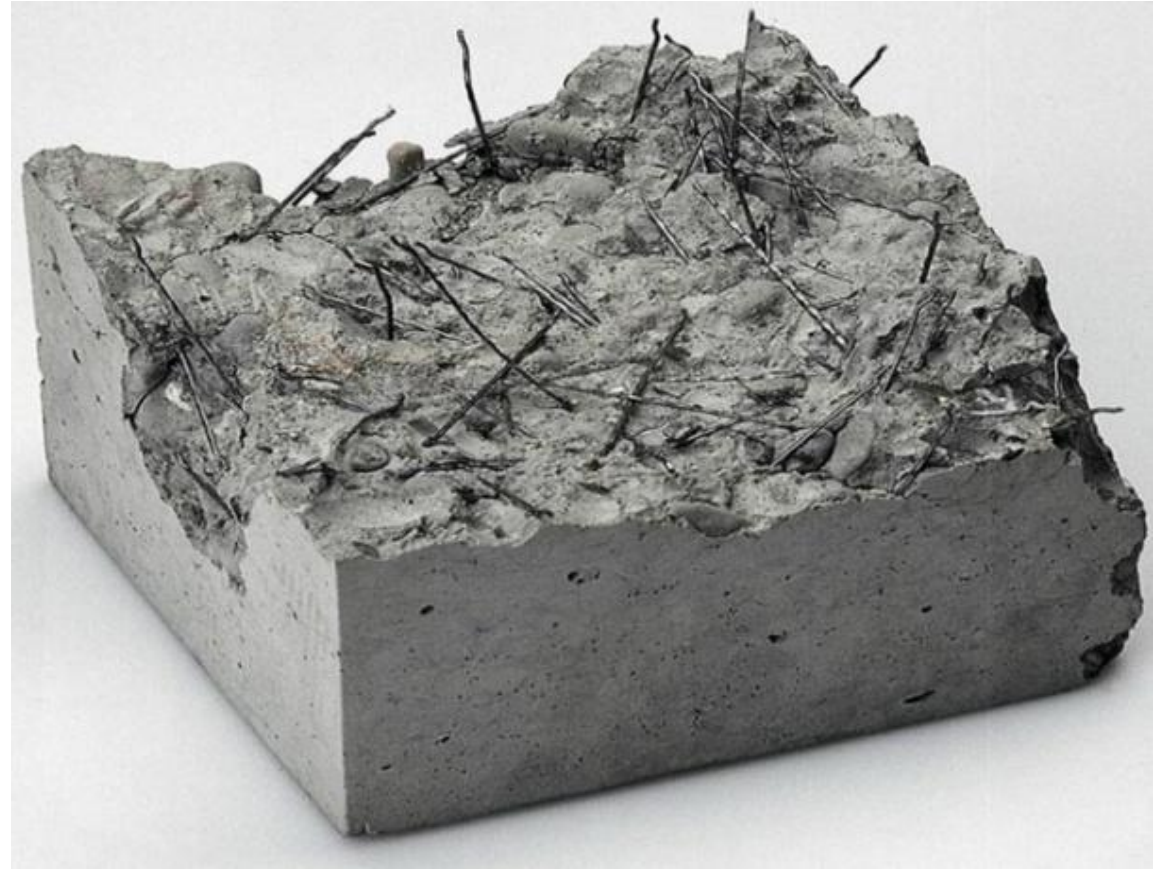
Dřevo: celulóza + lignin (tuhost v tahu + v tlaku)

Aplikace: plasty vyztužené uhlíkovými vlákny – rámy kol, karoserie vozů, trupy letadel

železobeton a drátkobeton – stavby

Pavoučí vlákno: bílkoviny (fibroin) a další látky → také medicína

Automobilový průmysl

Přilnavé pneumatiky s nízkým odporem (tlapky kočky)

princip: při brzdění se rozšíří povrch – zvětšení tření, při jízdě menší tření

Aplikace: malá spotřeba paliva při jízdě a přitom účinnější brzdění

Pneumatiky Continental ContiPremiumContact

Automobilový průmysl

Aerodynamický vůz s odlehčenou pevnou karoserií a vysokou užitnou hodnotou (ryba havýš)

princip: využitelný aerodynamický tvar, odlehčená konstrukce (vyrovnání napětí)

Aplikace: nižší spotřeba paliva, vyšší tuhost, využitelný tvar

Mercedes-Benz Bionic Car

Čidla

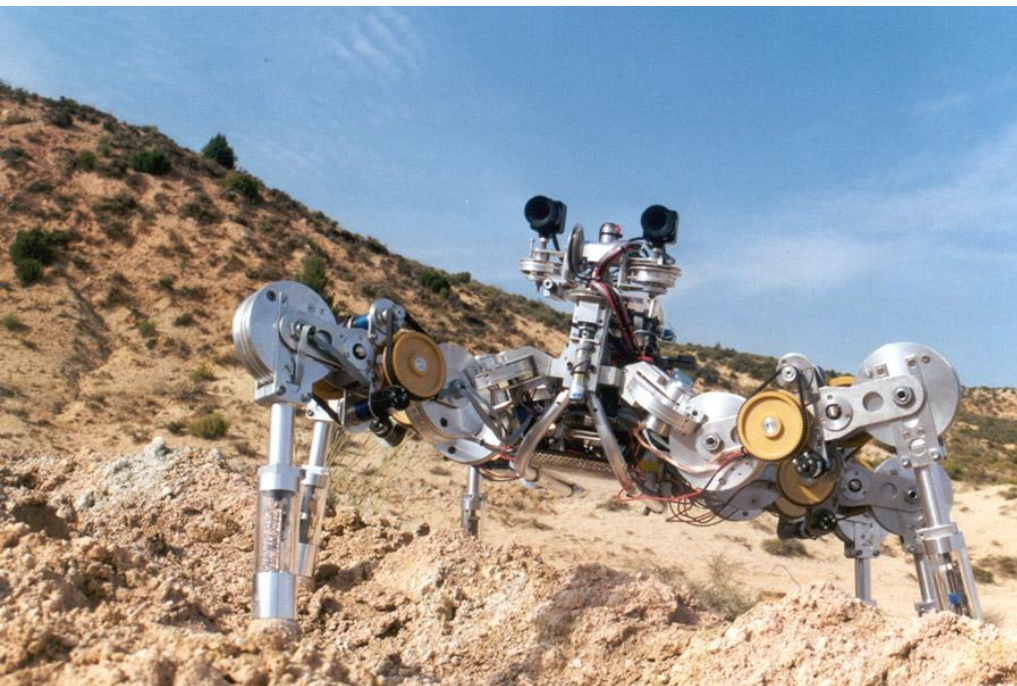
Citlivá čidla (smyslová ústrojí krasce ohňového)

důvod: hledání vhodného místa pro kladení vajíček

princip: na kouř vysoce citlivé chemoreceptory a čidla infračerveného záření

Aplikace: detektory požáru

Studium pohybu a bioničtí roboti

Do všech prostředí

Kráčející roboti – do terénu

Big Dog – řídicí jednotka vyrovnávající vnější vlivy

LAURON (princip pohybu strašilky) – nohy komunikující mezi sebou nezávisle na mozku

ASIMO (chůze člověka) – neustálé předcházení pádu, běhá, skáče!

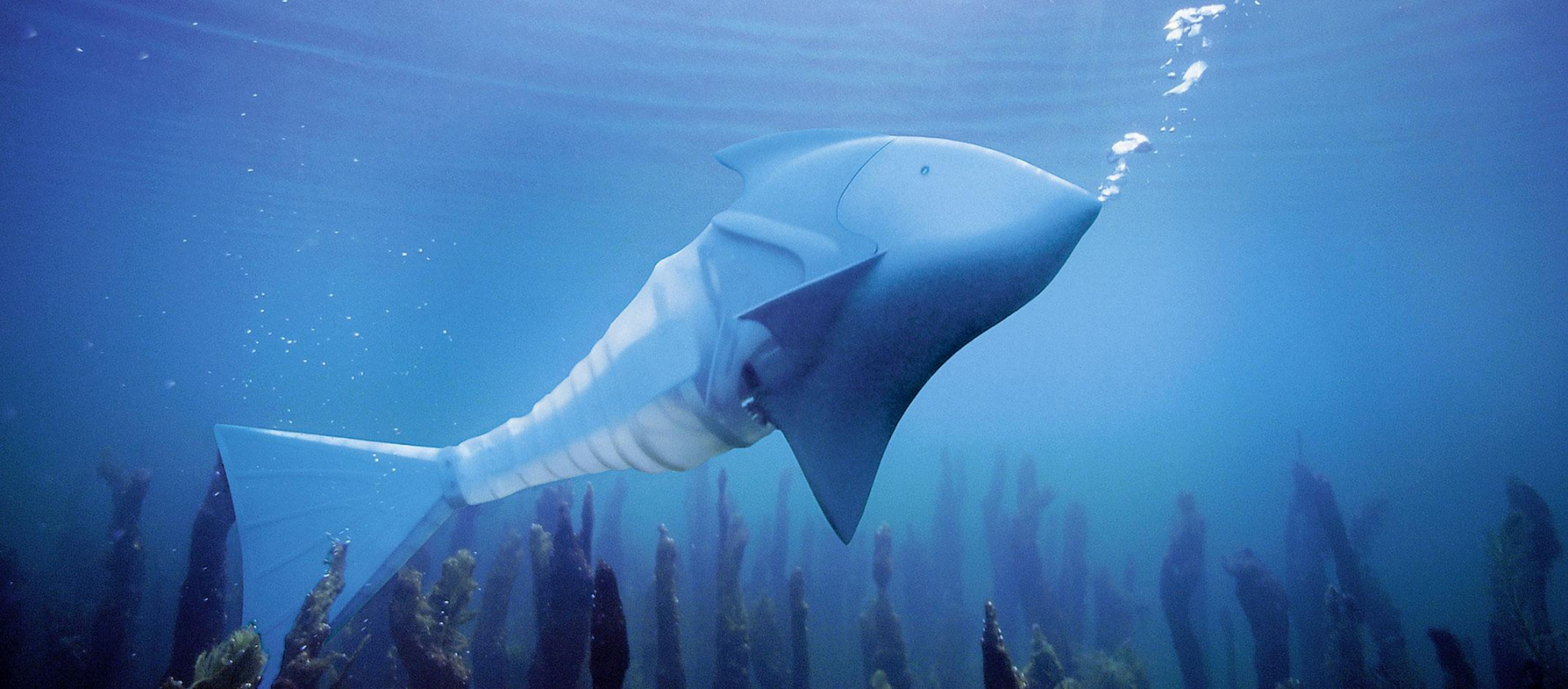
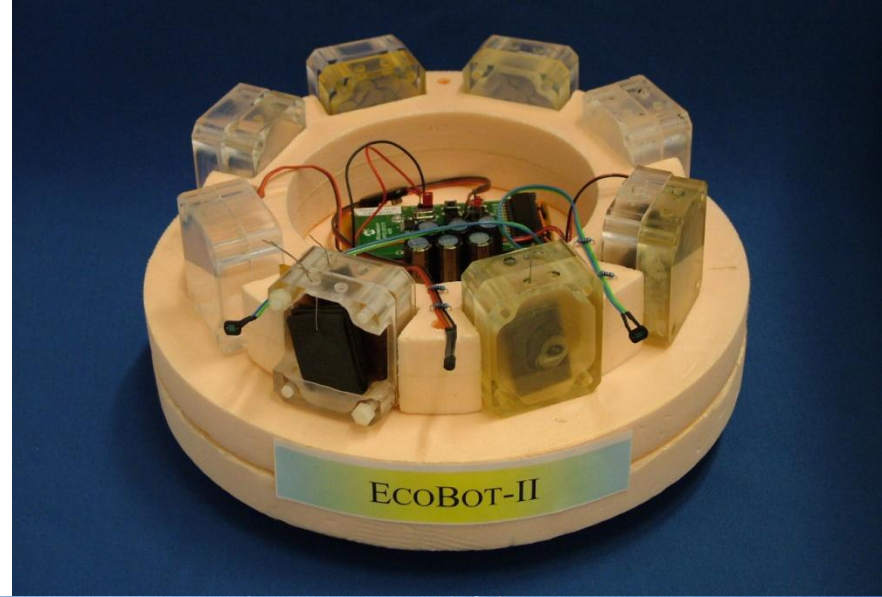
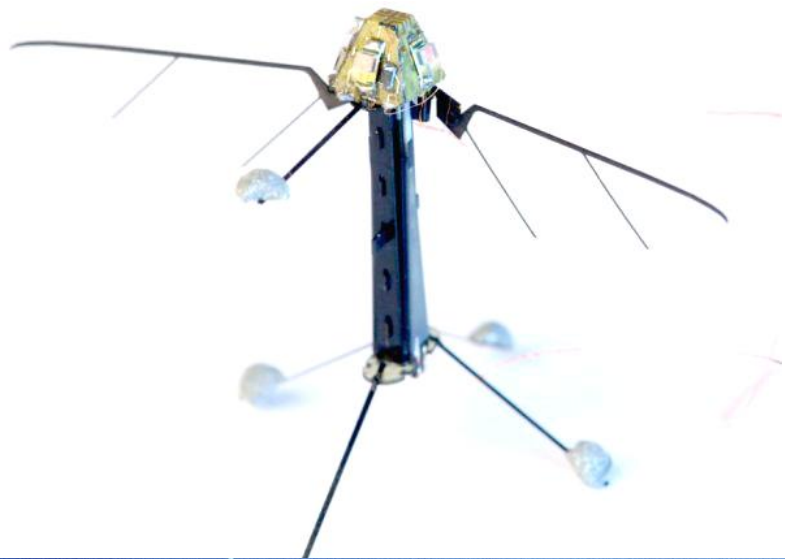
Umělé ryby – Airacuda

Robomoucha

Svaly: vzdušné, kapalinové, pevné – pod proudem se stahující

Elektroaktivní polymery – přímá analogie svalů

Ecobot – energie z rozkladu much

Bionické části těla a exoskelety

Návrat končetin – bionické paže

Návrat smyslů – zrak, kochleární implantáty – sluch, hmat

Dodání nových vlastností – vidění infračerveného světla

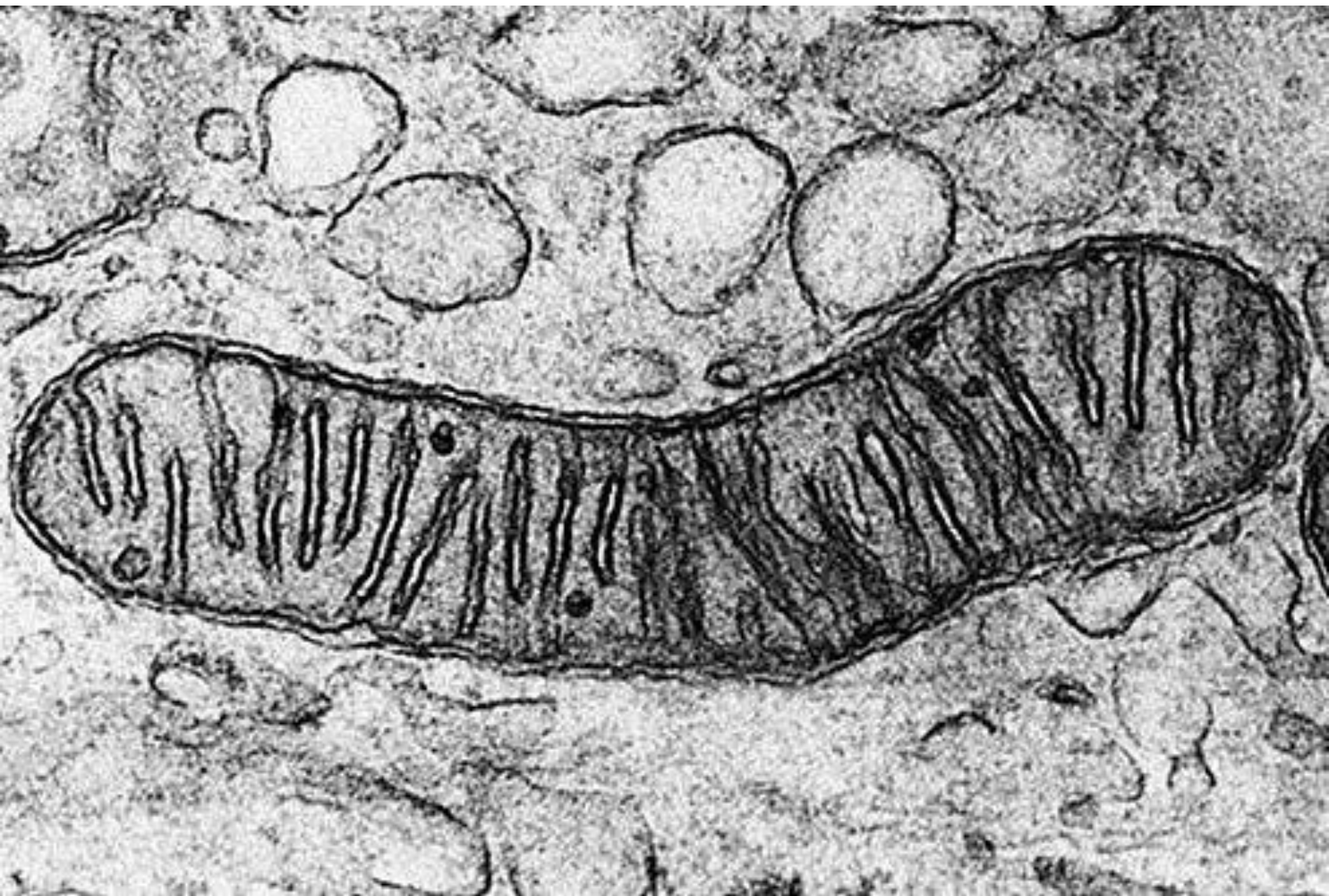
Výhoda: přizpůsobivá schopnost mozku

Nevýhoda: příliš mnoho vjemů otupuje, informační zahlcení

Exoskelety a kyborgové – propojení technologií a lidského

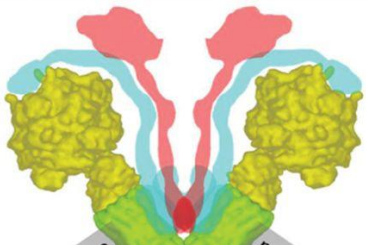
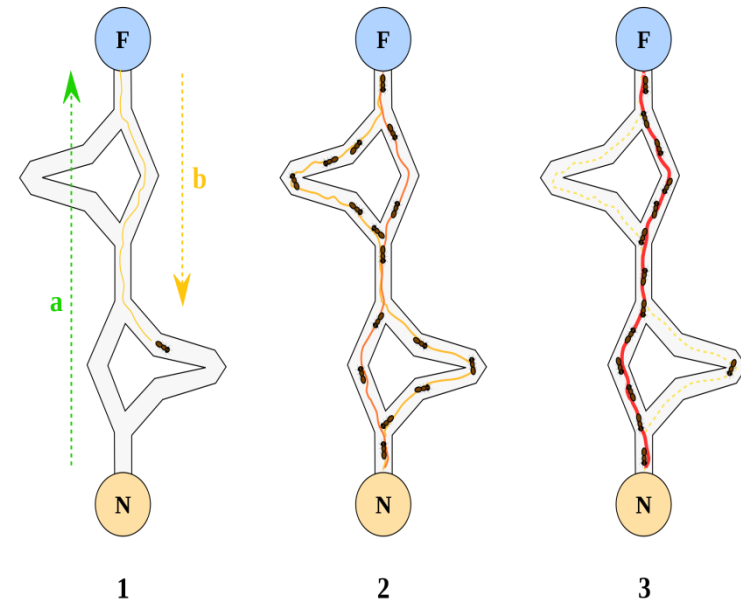
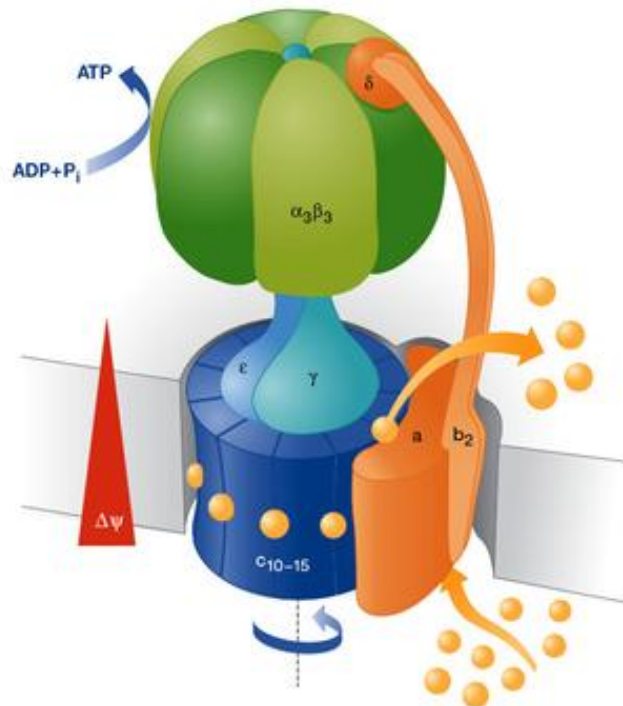
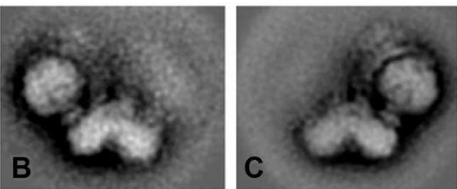
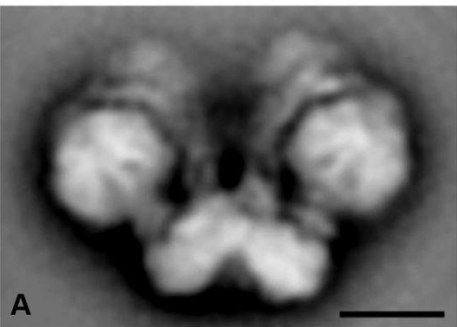

Další přírodní principy

Echolokace – vyvinuta nezávisle

Náhony a turbíny – mitochondrie – nezávisle

Mravenčí algoritmus – jak nejrychleji najít a získat potravu

Tak co s bionikou?

Když nevíte, mrkněte se do přírody a nechte se jí inspirovat...

Zdroje

Nevyřešené záhady lidstva, Reader's Digest Výběr, Praha 2004

Bionika, Nakladatelství Fraus, Plzeň 2008

L. Lhotská, Bionika, přednáška FEL ČVUT, Praha 2017

L. Sabadášová, Bionika, bakalářská práce, Zlín 2008

Wikipedia.org

Asknature.org

Bionic Car: <https://www.youtube.com/watch?v=5tFqIhATUZs>

K vidění:

Bionická paže

https://www.youtube.com/watch?v=F_brnKz_2tl

Bionické nohy

<https://www.youtube.com/watch?v=CDsNZJTWw0w>

ATP syntáza

<https://www.youtube.com/watch?v=PjdPTY1wHdQ>

Animace ATP syntázy

<http://www.mrc-mbu.cam.ac.uk/sites/default/files/atpsynanim.gif>

Obrázky

- Gekon tlapa <http://reach-design.blogspot.cz/2012/02/look-to-nature.html>
Příroda <http://uk.france.fr/en/nature>
- Vojtěška <http://www.bylinky-exherbis.cz/p/alfalfa-vojteska-tolice-seta-medicago.html>
Helikoptéra <https://blogs.staffs.ac.uk/aeronautics/files/2016/04/Leonardo-da-Vinci-helicopter.jpg>
Bakerova loď <http://henricusmilitia.com/cm/tag/mathew-baker-1586/>
Viktorie https://68.media.tumblr.com/25a48c4c0b96ee232549760bccbb67c7/tumblr_nym4kiNnIJ1r5b59so1_1280.jpg
Křišťálový palác <http://archexpo.net/en/contenu/great-exhibition-crystal-palace-1851#.WOqJP7i8orQ>
- Maklura <http://landscapeplants.oregonstate.edu/plants/maclura-pomifera>
Ostnatý drát <http://www.publicdomainpictures.net/pictures/30000/nahled/barbed-wire-1332496308V5k.jpg>
Slánka https://en.wikipedia.org/wiki/Raoul_Heinrich_Franc%C3%A9
Lopuch http://www.nahuby.sk/images/fotosutaz/2007/08/03/katka_kozakova_74508.jpg
Suchý zip <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/cd/b8/ed/cdb8ed8d6971156daa32af589dacc77f.jpg>
- Lotosový květ https://cdn.pixabay.com/photo/2014/06/30/01/59/lotus-379949_960_720.jpg
Povrch lotosu <https://sites.google.com/site/tpeeffetlotus/i-que-se-passe-t-il-sur-un-lotus>
Lotosový efekt http://www.nano-concept.cz/user/documents/nanotechnologie_samocistici_efekt.jpg
Tkanina Mincor <http://www.mmspektrum.com/multimedia/image/41/4107.jpg>
Nářer Lotusan <https://i1.wp.com/transmaterial.net/wp-content/uploads/2015/08/Lotusan.jpg?fit=1067%2C800>
- Šiska <https://i.stack.imgur.com/5qCk2.png>

Obrázky

Povrch gekoní tlapy	http://zoomagazin.cz/wp-content/uploads/2015/04/gekon-noha-2-M.jpg
Superlepenka Geckskin	https://geckskin.umass.edu/sites/geckskin.umass.edu/files/images/field_of_setae_with_scale_bar.jpg
Gekon	http://media.cleveland.com/science_impact/photo/gecko-on-glassjpg-2a0945f0dca31a7e.jpg
Delfíni	http://cdn1.buuteeq.com/upload/6202/frink_roatan_2015_460.jpg
Ryba	https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/91/1c/03/911c0398a64922a1ab857a45a62a0f1f.jpg
Scink	https://media1.britannica.com/eb-media/96/7696-004-30A9E9CA.jpg
Nepukalka	http://www.kvetena.com/fullimages/nepukalkovite/nepukalka2.jpg
Nepukalka makro	https://nas.er.usgs.gov/XIMAGESERVERX/2016/20160218094616.JPG
Žraločí šupiny	
	https://blog.insureandgo.com/wp-content/uploads/2015/06/9-things-you-probably-didnt-know-about-sharks-2.jpg
Povrch Sharklet	
	http://medicaldesign.com/site-files/medicaldesign.com/files/uploads/2013/04/pic3_denticles%4010microns_HIRES35H.png
Čapí křídlo	http://ornithopter.de/english/images/principle/stork_wing.gif
Lilienthal s kluzákem	http://www.flyingmachines.org/lilienEE.jpg
Gossamer Albatross	http://i.imgur.com/DRZAn8p.jpg
Smyčková křídla	https://qph.ec.quoracdn.net/main-qimg-90e7c098eec3a758cc0bf1dde3c89f2d-c

Obrázky

Loděnka	http://www.chovzvirat.cz/images/zvirata/lodenka-hlubinna_fko98sv.jpg
Schránka loděnky	https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/736x/08/f2/fe/08f2feb71fe62f2a95763e451a6b8a0b.jpg
Perleť	https://research.files.wordpress.com/2014/03/abalone-nacre-1.jpg
Karbonová vlákna	http://www.2mparts.com/images/carbon_03_low.jpg
Drátkobeton	http://builddailys.com/system/uploads/page_file/source/494/166/1166494/5.jpg
Umělá pavoučí vlákna	https://cen.acs.org/content/cen/articles/92/i9/Spider-Silk-Poised-Commercial-Entry/_jcr_content/articlebody/subpar/articlemedia_0.img.jpg/1466567357897.jpg
Kočičí tlapa	http://nd01.jxs.cz/128/368/0333abe7da_5778936_o2.jpg
Pneu Continental	https://im9.cz/iR/importprodukt-orig/ec7/ec78c48f2aa3b0679fb19320c136bf92.jpg
Havýš	http://www.lucieernestova.cz/wp-content/uploads/2015/04/blog1-indonesie33.jpg
Mercedes-Benz Bionic Car proudnice	http://cars-mercedes.com/wp-content/uploads/2014/5/mercedes-benz-bionic_98.jpg
Mercedes-Benz Bionic Car kostra	http://www.carbodydesign.com/archive/2008/03/01-mercedes-benz-bionic-car-at-the-moma/Mercedes-Benz-Bionic-Car-Skeleton-lg.jpg
Krasec ohňový	http://bugguide.net/node/view/457912
Čidla	https://www.jw.org/en/publications/magazines/g201210/sensors-of-black-fire-beetle/
Detektor požáru	http://www.srubyservis.cz/userfiles/image/AKTUALITY/detektor2A.jpg

Obrázky

- Big Dog <https://c.slashgear.com/wp-content/uploads/2013/12/bigdog-580x321.jpg>
- LAURON https://www.fzi.de/fileadmin/_migrated/pics/Laufroboter_Lauron3_in_Spanien.jpg
- ASIMO <http://www3.pictures.zimbio.com/gi/Honda+Humanoid+Robot+ASIMO+Makes+First+Appearance+O-woQGicMSgl.jpg>
- Robomoucha http://i.dailymail.co.uk/i/pix/2014/06/17/article-2660255-1EDB44F200000578-929_634x451.jpg
- Ecobot <http://blogs.elpais.com/.a/6a00d8341bfb1653ef019b026f20de970d-pi>
- Airacuda <https://www.festo.com/group/en/repo/assets/10342-airacuda-2140x940px.jpg>
- Vzdušné svaly http://thefutureofthings.com/upload/items_icons/Festo-Bionic-Arm_large.jpg
- Elektroaktivní polymery hvězdice
http://boltent.ca/flight/lessons/research/youDecide/IMAGES/ionic_starfish.jpg
- Bionická paže <http://www.heinleelt.com/readingadventures/book3/images/book3/unit2A/bigimage.jpg>
- Kochleární implantát
<http://www.invarena.cz/wp-content/uploads/kochle%C3%A1rn%C3%AD-implant%C3%A1t.jpg>
- Bionické oko http://i.telegraph.co.uk/multimedia/archive/03383/eye_3383122b.jpg
- Exoskelet <https://d267cvn3rvuq91.cloudfront.net/i/images/exoskeleton1x2760.jpg?sw=600&cx=641&cy=0&cw=1564&ch=1546>
- ATP syntaza mikroskop <http://d3b065mnuq5ztn.cloudfront.net/content/ppbiost/41/1/1/F8.large.jpg>
- ATP syntaza schéma <http://www.actiweb.es/metabolismoyenzimas/imagen27.jpg?1301241820>
- Mravenčí algoritmus
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/a/af/Aco_branches.svg/2000px-Aco_branches.svg.png
- Láčkovka http://www.szestabor.cz/botanicka/photos/fsnepenthes_miranda4_mala.jpg

Děkuji Vám za pozornost!

Nyní se může rozvinout diskuze

Vytvořil Kryštof Synek

Poděkování Lence Lhotské a Vojtěchu Svobodovi

© Copyright 2017

All rights reserved.

Všechny obrázky použity bez svolení autorů.